

УДК 340.65:340.66:343.132:343.14:343.983.2

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.29.48>

МЕДИЧНЕ ОСВІДУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ

Дульський Олександр Леонідович,
доктор філософії (з права),
заслужений юрист України,
докторант
(Національна академія внутрішніх
справ, м. Київ, Україна)

Наукова стаття розкриває проблематику медичного освідування як способу збирання доказів під час досудового розслідування, його кримінальних процесуальних та криміналістичних аспектів. У роботі звернено увагу на процесуальні норми, у яких передбачено проведення медичного освідування як слідчої (розшукової) дії під час досудового розслідування у формі дізнання. Наголошено та тому, що результат медичного освідування є доказом за результатом розслідування кримінальних проступків і тільки як виняток – під час розслідування злочинів.

Метою наукової статті є визначення кримінальних процесуальних та криміналістичних аспектів медичного освідування як способу збирання доказів під час досудового розслідування.

Аргументовано, що медичне освідування, як спосіб збирання доказів, аналогічне обстеженню особи на стан сп'яніння (алкогольне; наркотичне; перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції; інше сп'яніння). Доведено, що медичне освідування є відмінною процесуальною дією від освідування, що передбачене у ст. 241 Кримінального процесуального кодексу України.

Проаналізованими 90 судовими рішеннями за ст. 286-1 Кримінального кодексу України було встановлено декілька способів збирання доказів, серед яких і медичне освідування, із застосуванням засобів криміналістичної тактики, що полягали в отриманні доказів уповноваженими суб'єктами про перебування особи у стані алкогольного сп'яніння.

Розглянуто і рішення Верховного Суду, в яких наголошено, що встановлювати факт перебування особи в момент вчинення злочину у стані алкогольного чи іншого сп'яніння потрібно шляхом дослідження всієї сукупності доказів, а не виключно результатами медичного огляду. Запропоновано передбачити окрему статтю за № 241-1 у Кримінальному процесуальному кодексі України під назвою «Медичне освідування» із визначенням загального порядку його проведення та вичерпного кола суб'єктів на його проведення. Висвітлено і криміналістичні особливості використання висновку медичного освідування як під час конкретної процесуальної дії, так і загалом під час розслідування.

Ключові слова: обстеження, стан сп'яніння, медичний висновок, дізнавач, слідчий, кримінальний проступок, злочин.

**MEDICAL EXAMINATION AS A METHOD OF COLLECTING OF PROOFS
DURING PRE-TRIAL INVESTIGATION: CRIMINAL PROCEDURAL
AND FORENSIC ASPECTS**

Dulskyi Oleksandr Leonidovych,
PhD of Law, Honored Lawyer of Ukraine,
Doctoral Student
(National Academy of Internal Affairs,
Kyiv, Ukraine)

In the scientific article, the author reveals the problems of medical examination as a way of collecting of proofs during pre-trial investigation, its criminal procedural and forensic aspects. Attention has been drawn to the procedural norms that provide for the conduct of a medical examination as an investigative (search) action during a pre-trial investigation in the form of an inquiry. It was also emphasized that the result of the medical examination is evidence for the result of the investigation of criminal misdemeanors and only as an exception - during the investigation of crimes.

The purpose of the scientific article is to determine the criminal procedural and forensic aspects of the medical examination as a way of collecting evidence during the pre-trial investigation.

It is argued that a medical examination as a method of collecting of proofs is similar to an examination of a person for intoxication (alcohol; narcotic; being under the influence of drugs that reduce attention and reaction speed; other intoxication). It has been proven that the medical examination is a different procedural action from the examination provided for in Article 241 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

The analyzed 90 court decisions under Article 286-1 of the Criminal Code of Ukraine, several methods of collecting of proofs were established, including a medical examination, with the use of forensic tactics, which consisted in obtaining evidence by authorized subjects about the presence of a person in a state under the influence of alcohol.

The decision of the Supreme Court was also considered, in which it was emphasized that establishing the fact that a person was in a state of drunkenness or other intoxication at the time of committing a crime is required by examining the totality of all proofs, and not only by the results of a medical examination. It is proposed to provide a separate article under No. 241-1 in the Criminal Procedure Code of Ukraine entitled "Medical examination" with the definition of the general procedure for its conduct and the exhaustive range of subjects for its conduct. The forensic features of using the conclusion of the medical examination both during a specific procedural action and in general during the investigation are highlighted.

Key words: examination, drunkenness, medical report, inquirer, investigator, criminal misdemeanor, crime.

Постановка проблеми. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22 листопада 2018 року було внесено зміни до деяких законодавчих актів, в тому числі і до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року (КПК України), яким було запущено механізм проведення досудового розслідування у формі дізнання, який фактично запрацював з 1 липня 2020 року, коли закон набрав чинності. Саме в цій формі відбувається розслідування кримінальних проступків.

Вказаний нормативно-правовий акт передбачив внесення до КПК України нових слідчих (розшукових) дій. Серед усіх запроваджених процесуальних дій, досі неузгодженою є медичне освідчування, адже визнання її результатів процесуальним

джерелом доказів можливе лише за загальним порядком під час розслідування кримінальних проступків. Щодо злочинів наявна виняткова процедура, яка є спірною, адже вона не може бути застосована під час розслідування злочину, передбаченого ст. 286-1 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року (КК України) «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння» за умов першопочаткової очевидності фактів, які свідчать про кваліфікацію такого діяння, як злочин, а не інший кримінальний проступок.

Аналіз досліджень даної проблеми. Окремі аспекти медичного освідування досліджували в роботах такі вчені: Р. І. Благута, О. І. Гарасимів, Ю. В. Гуцуляк, О. А. Лучко, В. М. Тертишник, М. С. Цуцкірідзе, С. С. Чернявський та інші. Водночас, ще не було висвітлено проблемних питань та не запропоновано шляхи їх вирішення щодо використання результатів медичного освідування під час розслідування злочинів. Окрім цього, не було розглянуто і криміналістичний аспект проведення цієї процесуальної дії під час досудового розслідування.

Метою статті є визначення кримінальних процесуальних та криміналістичних аспектів медичного освідування як способу збирання доказів під час досудового розслідування.

Основний зміст. У ст. 300 КПК України зазначено, що під час досудового розслідування кримінальних проступків дозволяється, зокрема, проводити медичне освідування, в тому числі і до внесення відомостей про кримінальний проступок до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Про це окремо наголошено і у ч. 3 ст. 214 КПК України. Окрім цього, у ст. 298-1 КПК України передбачено, що результати медичного освідування є процесуальними джерелами доказів у кримінальному провадженні про кримінальні проступки, окрім визначених статтею 84 КПК України [1].

Слід звернути увагу, що законодавець відніс цю процесуальну дію до категорії слідчих (розшукових) дій, про що свідчить назва ст. 300 КПК України «Слідчі (розшукові) дії під час досудового розслідування кримінальних проступків», проте, як впливає із змісту, зокрема, цієї статті КПК України, вона проводиться лише під час розслідування кримінальних проступків. Водночас, як виняток результати медичного освідування можуть бути використані як процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні щодо злочину лише на підставі ухвали слідчого судді, яка постановляється за клопотанням прокурора (абз. 2 ч. 1 ст. 298-1 КПК України) [1]. За яких саме умов прокурор може звернутися з клопотанням до слідчого судді про використання результатів медичного освідування як доказів у кримінальному провадженні щодо злочину, КПК України не передбачає. З цього приводу слушно висловився В. М. Тертишник, який зауважив, що приписи абз. 2 ч. 1 ст. 298-1 КПК України не відповідають конституційному концепту допустимості доказів, викладеному у ст. 62 Конституції України. Після чого додав, що отримані законним шляхом докази є доказами незалежно від наявності чи відсутності ухвали слідчого судді щодо дозволу на їх використання як доказів. Положення процесуального закону лише тоді мають цінність і варті до виконання, коли спрямовуються на виконання завдань кримінального провадження, створюючи належну і достатню систему стримувань і противаг проти можливих помилок чи зловживань, а не породжуючи форму заради самої форми, яка уже сама несе в собі можливість довільного розсуду (дозволити чи не дозволити) та окрім надлишкової бюрократії створює додаткові корупційні ризики. Тому, питання про допустимість тих чи інших доказових матеріалів як доказів має вирішувати суд в змагальному судовому процесі [2, с. 661]. Як показує практика, умовою, яка виступає у кримінальному провадженні щодо визнання результатів медичного освідування

доказом за фактом вчинення злочину, є встановлення обставин, під час розслідування діяння у формі дізнання, які свідчать про перекваліфікацію вчиненого кримінального правопорушення з кримінального проступку на злочин (наприклад, ухвала слідчого судді Деснянського районного суду м. Києва у справі за № 754/13572/20 від 23 жовтня 2020 року [3]).

Аналіз положень КПК України свідчить про те, що у ньому відсутня дефініція процесуальної дії «медичне освідування» та не передбачено порядок його проведення, приміром, як інших слідчих (розшукових) дій, що регламентовані у главі 20 КПК України. Це спричиняє неоднозначне трактування науковцями і практиками цієї процесуальної дії. Наприклад, на думку О. М. Дуфенюк і А. І. Кунтія, медичне освідування на стан сп'яніння і слідча (розшукова) дія освідування є тотожними поняттями. Вони пропонують внести зміни у ст. 241 КПК України у контексті надання повноважень слідчому, прокурору і суду здійснювати освідування з виявлення наявності чи відсутності стану сп'яніння у особи, що підлягає освідуванню [4, с. 303].

На думку інших вчених та практиків, яку ми підтримуємо, медичне освідування та освідування (ст. 241 КПК України) є різними процесуальними діями. Це можна пояснити на прикладі, коли у разі вчинення особою кримінального проступку, пов'язаного з порушенням безпеки руху й експлуатації транспорту, та злочину, передбаченого ст. 286-1 КК України, в обов'язковому порядку здійснюють перевірку особи на стан сп'яніння [5, с. 133]. Переважна більшість науковців та практиків схиляються до того, що перевірка особи на стан сп'яніння полягає у проведенні медичного освідування, що регулюється постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) за № 1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду» від 17 грудня 2008 року та спільним наказом Міністерства внутрішніх справ (МВС) та Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України за № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» від 9 листопада 2015 року, та визначають такі види сп'яніння: 1) алкогольне, 2) наркотичне, 3) перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, 4) інше сп'яніння [6]. Зважаючи на це, варто погодитись із О.А. Лучком, що застосоване в КПК України поняття «медичне освідування» тотожне поняттю «обстеження на стан сп'яніння» [7, с. 203]. Тому це і є медичним освідуванням, адже освідування, що передбачене у ст. 241 КПК України, полягає у освідуванні підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на його тілі, одязі, в якому він перебуває, слідів кримінального правопорушення та їх вилучення або виявлення особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу [1].

Також слушно наголосити, що у ч. 3 ст. 214 КПК України передбачено проведення медичного освідування до внесення відомостей до ЄРДР лише щодо кримінальних проступків. Водночас, якщо, наприклад, звернути увагу на санкцію ст. 286-1 КК України, то вона свідчить, що таке кримінальне правопорушення є злочином, і як наслідок, уповноважені особи зобов'язані провести огляд на стан сп'яніння і трапляється достатня кількість випадків, коли слідчий його проводить до внесення відомостей в ЄРДР (за відсутності у підрозділі іншого слідчого, що перебуває у іншій слідчо-оперативній групі та який оперативно може внести інформацію до ЄРДР, а внесення відомостей самостійно до ЄРДР є недоцільним, адже значна частина часу витрачається на прибуття до відділення (відділу, управління) поліції (як правило трапляється

у сільській місцевості) тощо). Проте, виходячи з положень КПК України, у такому випадку результат медичного освідування, який отриманий до внесення відомостей в ЄРДР, не є процесуальним джерелом доказів. Фактично такий висновок і не є процесуальним джерелом доказів, навіть, після внесення відомостей в ЄРДР, адже медичне освідування не є процесуальною дією під час досудового слідства, тому і не може формувати процесуальні джерела доказів щодо злочинів.

Проаналізувавши 300 судових рішень за ст. 286-1 КК України різних судових інстанцій [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14], було встановлено, що на сьогодні є декілька способів, із застосуванням засобів криміналістичної тактики, врегулювання вищенаведеного питання, які ґрунтуються на практичному досвіді окремих уповноважених осіб, які:

1) намагаються одразу вносити відомості до ЄРДР та проводити судово-медичну експертизу щодо визначення стану сп'яніння особи;

2) попередньо, до внесення відомостей до ЄРДР, проводять медичний огляд у закладах охорони здоров'я, лікарі яких надають висновок медичного огляду, а після внесення відомостей до ЄРДР проводять судово-медичну експертизу щодо визначення стану сп'яніння особи;

3) попередньо, до внесення відомостей до ЄРДР, проводять медичний огляд на місці за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом (наприклад, газоаналізатор «Drager»), залучаючи двох свідків, або використовуючи спеціальні технічні засоби для ведення відеофіксації цієї процедури, складаючи відповідний акт;

4) попередньо, до внесення відомостей до ЄРДР, проводять медичний огляд на місці за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом, залучаючи двох свідків, або використовуючи спеціальні технічні засоби для ведення відеофіксації цієї процедури, після чого проводять судово-медичну експертизу щодо визначення стану сп'яніння особи;

5) як до внесення відомостей, так і після їх внесення до ЄРДР проводять медичний огляд візуально на місці, складаючи акт медичного огляду, після чого у закладі охорони здоров'я, залучаючи лікаря, який за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом, оглядає правопорушника, отримують медичний висновок;

6) як до внесення відомостей, так і після їх внесення до ЄРДР проводять медичний огляд у закладах охорони здоров'я, залучаючи лікаря, який надає медичний висновок, після чого уповноважені працівники правоохоронних органів складають акт медичного огляду, відсилаючись на результати медичного огляду;

7) як до внесення відомостей, так і після їх внесення до ЄРДР проводять медичний огляд у закладах охорони здоров'я, залучаючи лікаря, який надає медичний висновок.

Слід зазначити, що у переважній більшості проаналізованих судових рішень вищенаведені способи збирання слідової інформації (отримання акту медичного огляду, що складений уповноваженою особою, а інколи і працівником поліції патрульної служби; висновок медичного огляду, що складений лікарем закладу охорони здоров'я чи фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту, що пройшов спеціальну підготовку; висновок судово-медичної експертизи щодо визначення стану сп'яніння особи) суди визнають процесуальними джерелами доказів у кримінальному провадженні.

Водночас, не можемо погодитись із окремими вищевикладеними способами збирання слідової інформації (за № 3, 5, 6, 7) із застосуванням засобів криміналістичної тактики під час розслідування злочинів (зокрема, передбаченого ст. 286-1 КК України), що пов'язані із проведенням медичного освідування. Адже, відповідно до ч. 3 ст. 214, 298-1, 300 КПК України медичне освідування проводиться як до внесення відомостей

до ЄРДР, так і після, але лише під час проведення дізнання (тобто за фактом вчинення кримінального проступку), і результати такого освідування є процесуальними джерелами доказів в розумінні ст. 84 КПК України. Водночас, у КПК України не передбачено положень, які дозволяють провести медичне освідування як до, так і після внесення відомостей до ЄРДР за фактом вчинення злочину (тобто під час проведення досудового слідства), тому його результати не можуть бути процесуальними джерелами доказів.

Зважаючи на вищевикладені положення, слушно зупинитися і на наступних положеннях Верховного Суду України, які відображені у його постановах щодо врегулювання розглядуваного питання:

– суд повинен встановлювати факт перебування особи в момент вчинення злочину у стані алкогольного чи іншого сп'яніння шляхом дослідження всієї сукупності доказів, а не виключно результатами медичного огляду [15];

– Постанова КМУ № 1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду» та спільний наказ МВС і МОЗ України за № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції», прийняті відповідно до ст. 266 Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про Національну поліцію», «Про дорожній рух» та «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними». Тому, ці відомчі правові акти не регулюють питання доказування в кримінальному провадженні та не виключають можливість встановлення судом факту перебування особи в момент вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України, у стані алкогольного чи іншого сп'яніння шляхом дослідження всієї сукупності доказів, а не виключно результатами відповідного огляду [16];

– норми кримінального процесуального законодавства не передбачають необхідності доведення факту перебування особи у стані алкогольного сп'яніння якимось певним видом доказів. Обставини, за яких особа могла перебувати у стані сп'яніння, підлягають доказуванню й оцінці, виходячи із положень ст. ст. 84, 92, 94 КПК України, шляхом дослідження і оцінки всієї сукупності доказів, зокрема, і показань свідків, з огляду на що визнання висновку експерта недопустимим доказом в конкретному провадженні не є процесуальною перешкодою до визначення ознак стану алкогольного сп'яніння у разі встановлення цієї обставини за результатами оцінки всієї сукупності доказів щодо встановлення такого стану [17].

З метою уникнення такої практичної різнобічності та правової неврегульованості розглядуваного питання пропонуємо передбачити в КПК України окрему статтю, яка б визначила дефініцію процесуальної дії «медичне освідування», перелік суб'єктів, які уповноважені її проводити, та загальний порядок її проведення з поширенням дозволу на її проведення і під час досудового слідства, включаючи і до внесення відомостей до ЄРДР.

Водночас, із запровадженням згаданого положення у КПК України потрібно прописати і детальний механізм проведення медичного освідування. Вважаємо за доцільне внести відповідні зміни і у Постанову КМУ №1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого

огляду» та спільний наказ МВС і МОЗ України за № 1452/735 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції». В таких відомчих правових актах потрібно чітко передбачити порядок проведення огляду на стан сп'яніння (медичного освідування) і під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, а не лише адміністративних.

Слушно звернути увагу під час дослідження тематики і з точки зору криміналістичного забезпечення, де центральне місце посідає тактичний елемент, зміст якого полягає у розробленні наукових засад і криміналістичних рекомендацій застосування тактико-криміналістичних засобів (тактичних прийомів, тактичних комбінацій, тактичних операцій) [18, с. 357]. Наразі, можемо говорити лише про тактику проведення медичного освідування під час розслідування кримінальних проступків, адже лише тоді вони стають процесуальними джерелами доказів за загальним порядком.

Відповідно до п. 13 ч. 1 ст. 67 КК України стан алкогольного, наркотичного сп'яніння або сп'яніння, що викликане за допомогою інших одурманюючих засобів, є обставиною, яка обтяжує покарання, яку теж потрібно встановити дізнавачу, прокурору під час доказування [1].

Слушно зауважити, що висновки медичного освідування допомагають під час проведення інших процесуальних дій. Наприклад, пред'явлення такого висновку чи його частини в процесі допиту підозрюваного може допомогти дізнавачу, прокурору встановити об'єктивну істину у справі чи навіть почути зізнання підозрюваного. Такі висновки допомагають уповноваженим суб'єктам і під час моделювання обставин вчинення кримінального правопорушення і може пояснити певні, не логічні на перший погляд, дії підозрюваного в момент вчинення ним кримінального проступку, що впливає на формування загального плану розслідування, особливо за умови обрання підозрюваним тактики: використовуючи право не свідчити проти себе. Таке маневрування вказаними висновками у справі з метою здобути та зафіксувати більше слідової інформації називається тактикою використання спеціальних знань [19, с. 168].

Що ж до розслідування злочинів, то на сьогодні, як свідчать вищевикладені судові рішення за ст. 286-1 КК України, уповноважені особи намагаються деякими способами встановити стан сп'яніння особи. Наприклад, якщо брати алкогольне сп'яніння, то у переважній більшості вони проводять медичне освідування на місці за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом (наприклад, газоаналізатор «Drager»), чи у закладі охорони здоров'я. Водночас, результат його проведення не є джерелом доказів відповідно до положень КПК України, тому, після внесення відомостей до ЄРДР одразу проводять судово-медичну експертизу, висновок якої відповідно до ст. 84 КПК України є процесуальним джерелом доказів.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що кримінальний процесуальний порядок проведення медичного освідування ще не є достатньо розробленим. Тому, з метою уникнення такої практичної різнобічності та правової неврегульованості розглядуваного питання пропонуємо передбачити в Кримінальному процесуальному кодексі України нову статтю за № 241-1 «Медичне освідування», яка включатиме такі частини:

«1. Дізнавач, слідчий, прокурор здійснює медичне освідування осіб, що можуть бути причетними до вчинення кримінального правопорушення, або інших учасників події з метою визначення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

2. За фактом вчинення кримінального проступку – медичне освідування може проводитись на місці дізнавачем, слідчим, прокурором за участі двох понятих, або з безперервним відеофіксуванням, або у спосіб, що передбачений за фактом вчинення злочину. За фактом вчинення злочину – медичне освідування проводиться у закладі охорони здоров'я лікарем (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту, який пройшов спеціальну підготовку).

3. Перед початком проведення медичного освідування особі пропонується добровільно пройти медичне освідування на місці, а у разі відмови або незгоди з результатами такого огляду – їй пропонується добровільно пройти медичне освідування у закладі охорони здоров'я. Якщо особа відмовляється проходити медичне освідування добровільно на місці, у закладі охорони здоров'я, або якщо за зовнішніми ознаками помітно, що особа не усвідомлює значення своїх дій в цей момент, – медичне освідування здійснюється примусово на підставі постанови прокурора із доставленням до закладу охорони здоров'я та із застосуванням безперервного відеозапису.

При медичному освідуванні не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або є небезпечними для її здоров'я. Застосування примусу допускається лише у межах, необхідних для досягнення мети такого освідування.

4. Про проведення медичного освідування складається протокол згідно з вимогами цього Кодексу, копія якого надається особі, освідування якої здійснювалося».

Також доцільно внести зміни і до ч. 3 ст. 214 КПК України та після слів «У невідкладних випадках до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути проведений огляд місця події...», викласти в такій редакції: «може бути проведений огляд місця події та медичне освідування (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду та медичного освідування)». Також виключити п. 2 ч. 3 ст. 214 КПК України «2) проведено медичне освідування» і відповідно пункт 3 змінити на пункт 2, а пункт 4 на пункт 3 частини 3 згаданої статті. Окрім цього, слід вилучити із ч. 2 ст. 298-4 КПК України словосполучення «медичне освідування», адже гарантування законного проведення пропонованої в новій редакції «слідчої (розшукової) дії» відбувається за постанови прокурора у разі відмови особи від її проведення чи у випадку не усвідомлення своїх дій в цей момент.

Тому, кримінальний процесуальний аспект цієї процесуальної дії полягає у визначенні чіткого механізму її проведення та окреслення вичерпної кількості суб'єктів на її проведення. Криміналістичний аспект медичного освідування виявляється у тому, що його результати уповноважені особи можуть використати під час проведення інших процесуальних дій (наприклад, під час допиту), а також допомагають моделювати обставини, за яких було вчинене кримінальне правопорушення (в тому числі утворення слідової його картини).

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 17-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2020. 1088 с.
3. Рішення Деснянського районного суду міста Києва від 23 жовт. 2020 р., судова справа № 754/13572/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92405830>.
4. Дуфенюк О.М., Кунтій А.І. Правова регламентація проведення освідування: проблеми та шляхи вирішення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2015. № 4. С. 298–306. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2015_4_33.

5. Досудове розслідування кримінальних проступків : метод. рек. / С.С. Чернявський, М.С. Цуцкірідзе, Р.М. Дударець та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/zakon_ukr/metod_rek/metod_prostupky_1811201.pdf.

6. Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: наказ МВС України, МОЗ України від 9 листоп. 2015 р. № 1452/735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15>.

7. Лучко О.А. Проблемні питання освідування у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. № 2. 2020. С. 202–204. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35560/1/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%95%D0%9C%D0%9D%D0%86%20%D0%9F%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%94%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>.

8. Рішення Срібнянського районного суду Чернігівської області від 17 трав. 2023 р., судова справа № 746/113/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110944046>.

9. Рішення Бахмацького районного суду Чернігівської області від 18 трав. 2023 р., судова справа № 728/1319/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110966136>.

10. Рішення Бобринецького районного суду Кіровоградської області від 19 трав. 2023 р., судова справа № 383/1269/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110977643>.

11. Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 31 трав. 2023 р., судова справа № 686/13390/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111282798>.

12. Рішення Ленінського районного суду міста Кіровограда від 2 черв. 2023 р., судова справа № 405/5144/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111268837>.

13. Рішення Глухівського міськрайонного суду Сумської області від 7 черв. 2023 р., судова справа № 576/1555/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111357298>.

14. Рішення Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 26 лип. 2021 р., судова справа № 199/4264/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98534286>.

15. Рішення Верховного суду від 3 груд. 2019 р., судова справа № 571/1436/15-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/86505790>.

16. Рішення Верховного суду від 15 берез. 2018 р., судова справа № 372/2291/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/72850786>.

17. Для встановлення факту сп'яніння висновок експерта не обов'язковий. *Закон і бізнес*. 2022. URL: <https://zib.com.ua/ua/150412.html>.

18. Чорноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.

19. Гвоздюк В.В. Тактика проведення слідчих (розшукових) дій з урахуванням практики Європейського суду з прав людини: дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2021. 294 с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/19896/5/dysert_hvozdiuk.pdf.